

BEVEZETÉS A FUNDAMENTUMOK 5. ÉS 6. FEJEZETÉNEK FORDÍTÁSÁHOZ

MÁRKUS TAMÁS ANDRÁS

Az ún. „Fundamentumok” („The Fundamentals”) egy tizenkét kötetes kiadvány, amelynek kötetei 1910 és 1915 között jelentek meg nyomtatásban. A kötetekben szereplő, összesen kilencven írásban és cikkben a keresztyén-ség központi igazságait, doktrínáit fejtették ki különféle protestáns felekezethez tartozó brit és amerikai konzervatív teológusok, egyértelműsítve a konzervatív protestáns keresztyénség szembenállását a modernista mozgalommal és az abból fakadó teológiai elképzelésekkel. 1917-ben a Los Angeles-i Biblia Intézet (Bible Institute of Los Angeles, ma Biola University) újra kiadta a sorozat cikkeit négy kötetben Rueben Archer Torrey evangélista szerkesztésében.

A „Fundamentumok” három millió példányát ingyen osztották szét világszerte angolnyelvű keresztyén lelkészek, teológiai tanárok és missziós munkások között. A kiadványt névtelenül „két keresztyén laikus” támogatta anyagilag, Lyman és Milton Stewart, kaliforniai olajmágnások.¹

A „Fundamentumok” sorozat különféle teológiai, ideológiai és szektáriánus áramlatra reagált: a római katolicizmusra, a szocializmusra, modern filozófiákra, az ateizmusra, a mormonizmusra, a Mary Baker Eddy-féle keresztény tudományra, és - különösképpen is - a liberális teológiára. Így - az utóbbi szerves részeként, - elutasította a hit naturalista magyarázatát, a német magaskritikát és a darwinizmust is, amelyek a szárnyát bontogató fundamentalista mozgalomhoz tartozók szerint aláásták a Szentírás tekintélyét. Valójában a „Fundamentumok” a tradicionális, ortodox keresztyén hitet és tanítást képviselte és védelmezte.

Habár e sorozat erősen kapcsolódik a fundamentalista mozgalomhoz - ahogy arra már a címe is egyértelműen utal -, nem tekinthető vétkesnek azokban a kegyességi és tanításbeli szélsőségekben, amivel később e mozgalmat azonosították. Több mint száz évvel később e cikkek a mai evangéliumi olvasók számára is a hit alapjainak moderált, racionális kifejtésének és bemutatásának tűnnek.²

E kiadvány egyik legmeghatározóbb történelmi előzménye az ún. Niagara Biblia Konferencia. A Konferencia (lásd „Niagara Bible Conference - Believers' Meeting for Bible Study” / Niagara Biblia Konferencia - hívek találkozója bibliatanulmányozás céljából) megrendezésére 1876 és 1897 között került sor (1884-ben szünetelt). Az első néhány évben az USA egész területén, különböző helyszíneken találkoztak a résztvevők. 1883-tól kezdve viszont a Niagara on the Lake nevű településen folytatódta a találkozások Kanadában, az Ontario-beli Queens Royal Hotelben és annak pavilonjában.³

A találkozások kezdeményezője James Hall Brookes, St.Louis-i presbiteriánus lelkipásztor volt, aki a találkozók során megszületett dokumentumokat a „Truth” („Igazság”) című folyóiratban publikálta. 1878-ban megszületett e dokumentumok alapján a tizennégy pontból álló nyilatkozat is, amelyet csak úgy neveztek, „Niagara Hitvallás.” Ezt a tizennégy pontot hívták fundamentumoknak. E „hitvallást” később a fundamentalista-modernista vita során tovább szűkítették. Az USA egyik presbiteriánus felekezete, az Északi Presbiteriánus

1 Marsden M., Geroge: *Understanding Fundamentalism and Evangelicalism*, 41., 57., 147., 155., 173., 176.

2 <https://www.theopedia.com/the-fundamentals> (2019.05.06., 11:32)

3 Treier J., Daniel / Elwell A., Walter: *Evangelical Dictionary of Theology*, 595-596.

Egyház (Northern Presbyterian Church) általános zsinata 1910-ben öt pontot fogalmazott meg a keresztyén-ség esszenciális doktrínáiként: a Szentírás tévedhetetlenségét, Krisztus szűztől való születését, Krisztus helyettes engesztelését, Krisztus testi feltámadását, és Krisztus csodáinak történetiségét.

A konferenciának hosszútávú következményei voltak:

1. Új missziós tevékenységet szült, és a világméretű evangelizáció fellendüléséhez vezetett.
2. Hozzájárult a hatalmas, országokon átívelő bibliakonferenciák elterjedéséhez.
3. Jelentősen hozzájárult különféle bibliai intézetek és bibliai kollégiumok alapításához.
4. Újra hangsúlyossá vált a Biblia tanulmányozása.
5. És végül igen nagy mennyiségű konzervatív teológiai irodalmat tett közzé - leginkább a próféciáról, Krisztus személyéről és munkájáról, illetve a Szentlélek személyéről és a misszióról szóló tanulmányokat.⁴

A „Fundamentumok” kilencven cikke közül egyet sem fordítottak le még magyar nyelvre - eddig. A következőkben e kiadvány két írásának fordítását olvashatjuk. Mindkettő az Északi Presbiteriánus Egyház által 1910-ben deklarált öt esszenciális keresztyén doktrína egyikéről, Krisztus engesztelő áldozatáról, illetve helyettes bűnhődéséről szól: az első inkább bibliai aspektusból vizsgálja a témát, a második pedig történeti és dogmatikai szempontból.

Az „Engesztelés” címet viselő első írás szerzője a rendkívül sok talentummal megáldott Franklin Johnson (1836-1916). 1860-ban tagja volt annak a Republikánus Nemzetgyűlésnek, ami elnöknek jelölte Abraham Lincolnt. Számos könyvet írt az evolúció, a női lét, a romantika, a fizika és a misszió tárgykörében. Miután a Colgate Teológiai Szemináriumon megszerezte teológiai képesítését 1861-ben, baptista lelkészként szentelték fel. Lelkeszi szolgálatát a Michigan állambeli Bay City-ben kezdte meg. 1862 és 1889 között New Jersey-ben, Massachusetts-ben és Görögországban, Athénban vezetett gyülekezeteket. Doktorátusát Németországban, a Jénai Egyetemen szerezte meg. Később az Ottawai és Chicagói Egyetemen tanított. Több enciklopédia társszerzője, valamint számos latin himnusz lefordított angolra.⁵

A második írás az „Elégtétel engesztelés által” címet viseli. Szerzője Dyson Hague (1857-1936) kanadai anglikán lelkész, könyvszerző és teológiai tanár volt. 1883-ban ordinálták, miután befejezte a Torontói Egyetemen művészeti és teológiai tanulmányait. Ezután segédlelkészként szolgált a torontói Szent Jakab katedrálisban. 1885-ben az Ontario tartománybeli Brockville-i Szent Pál Gyülekezet első vezető lelkészévé nevezték ki. 1890 és 1897 között a Halifax-i Szent Pál Gyülekezet vezető lelkészeként szolgált. E posztot később még több kanadai anglikán gyülekezet élén is betöltötte. 1897-től 1901-ig apologetikát, liturgikát és homiletikát tanított a torontói Wycliffe College-ban. Több könyvet is szentelt az anglikán liturgia témakörének. Amellett, hogy számos tanulmányt írt különféle témákban, a „Fundamentumok” egyik legfontosabb szerzője is. Ebben a magaskritikáról, a Teremtés könyve első három fejezetének dogmatikai jelentőségéről és az engesztelésről írt cikkek tulajdoníthatók neki.⁶

4 <https://www.theopedia.com/niagara-bible-conference> (2019.05.06. 11:03)

5 *The Fundamentals - The Classic Sourcebook of Foundational Biblical Truth*, 376. o.

6 *The Fundamentals - The Classic Sourcebook of Foundational Biblical Truth*, 386. o.